

Ermənistanın dinc sakinlərə qarşı yönəlmış sistemli dağıntı və terror siyasəti

44 günlük Vətən müharibəsi yalnız Azərbaycanın ərazi bütövlüyünün bərpası ilə nəticələnmədi; bu müharibə eyni zamanda, Ermənistanın mülki əhaliyə qarşı həyata keçirdiyi planlı və amansız terror siyasətini üzə çıxardı. Ermənistanın hərbi-siyasi rəhbərliyi döyüş meydanında məglubiyyətə düşər olduqca öz acizliyini və uğursuzluğunu gizlətmək məqsədilə müharibəni mülki əhaliyə qarşı yönəldi. Təkcə 2020-ci il sentyabrın 27-dən oktyabrın 8-dək olan qısa müddətdə Ermənistan ordusunun yaşayış məntəqələrimizi ağır artilleriya və raket sistemlərindən atəşə tutması nəticəsində 31 nəfər mülki şəxs həlak oldu, 154 nəfər ağır və yüngül xəsarət aldı. Eyni dövrdə 928 fərdi ev, 133 mülki obyekt və 45 çoxmənzilli yaşayış binası yararsız vəziyyətə düşdü. Bu statistika bir daha göstərdi ki, işgalçının məqsədi döyüş zonasını məhdudlaşdırmaq yox, dinc əhalini məhv etmək və onlarda qorxu yaratmaq olub.

Hərbi əməliyyatların aparılması zamanı beynəlxalq humanitar hüququn əsas principlərindən biri mülki şəxslərin və mülki obyektlərin qəsdən hədəfə alınmasının qadağan edilməsidir. 1949-cu il Cenevre Konvensiyaları və onların Əlavə Protokolları, həmcinin Roma Statusu bu prinsipləri aydın şəkildə müəyyən edir. Ermənistanın Gence, Bərdə, Mingəçevir, Tərtər və digər şəhərlərimizi raket atəşinə tutması, kasetli sursatlardan istifadə edilmesi və su anbarı kimi strateji olmayan mülki infrastruktura qarşı hücumlar beynəlxalq hüququn bu əsas norma və prinsiplərini kobud şəkildə pozdu. Genceyə atılan ballistik raketlər və Bərdədə istifadə olunan kasetli sursatlardan sırf hərbi taktika kimi deyil, insanlıq əleyhinə yönələn terror aktı kimi qiymətləndirilməlidir. Bu hücumların həyata keçirildiyi bölgelərdə hərbi obyekt mövcud deyildi; yəni atəşin məqsədi mülki insanların qətl yetirilməsi, genişmiqyaslı dağıntı və panika yaratmaq idi.

Bütövlükdə ise müharibənin başlandığından sentyabrın 27-dən başa çatlığı noyabrın 10-dək olan müddətdə Ermənistan silahlı qüvvələrinin Azərbaycan ərazilərinə 30 minə yaxın artilleriya mərmisi və 227 raket atması və bu hücumların eksəriyyətinin dinc məntəqələrə yönəlməsi faktı bir daha sübut

etdi ki, bu, təsadüf deyil, planlı siyaset idi. Həmin hücumlar təbii ki, yalnız fiziki ziyanla məhdudlaşmadı; toplumu psixoloji olaraq da hədəf aldı, derin izlər qoydu və gelecek nəsillərin yaddaşında yaralar açdı. Gəncənin təkrar-təkrar raket və artilleriya atəşinə məruz qalması bu şəhərin sakinlərinin gündəlik həyat ritmini pozdu. Oktyabrın müxtəlif tarixlərində — 4-də, 5-də, 8-də, 11-də və 17-də baş vermiş hücumlar nəticəsində onlara mülki vətəndaş helak oldu, yüzlərle insan yaralandı və coxsayılı mənzillər dağıldı. Ermənistanın məqsədyönlü şəkildə hərbi əməliyyatları cəbhə zonası ilə məhdudlaşdırmasası, uzaq məsafələrdə yerləşən şəhərləri atəşə tutması onun dövlət səviyyəsində insanlığa qarşı yönələn siyaset yürütməsi demək idi.

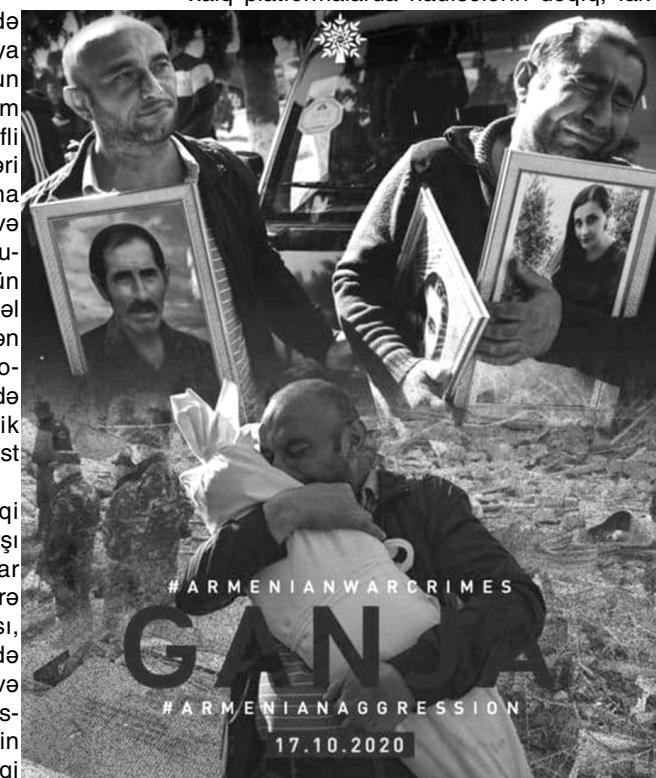
Müharibənin gedişində düşmən tərəfindən informasiya məkanında da məkrili oyun aparıldı. İşgalçi tərəfin hakim dairələri və onların birterəfli narrative xidmet edən KİV-ləri hadisələri pərdəarxasına atmaq, günahlarını kiçilətmək və vətəndaşların gözündə məsuliyyətdən yayındırmaq üçün müxtəlif manipulyasiyalara əl atdı. Lakin hadisə yerlərindən yayılan foto və video-görüntüler, həm yerli, həm də xarici jurnalistlərin şahidlilik etdiyi faktlar bu cəhdəri alt-üst etdi.

Göründüyü kimi, hüquqi baxımdan Ermənistana qarşı irəli sürülə biləcək iddialar mahiyətə güclüdür. Cenevre Konvensiyalarının pozulması, Roma Statusu çərçivəsində insanlıq əleyhinə cinayətlər və müharibə cinayətləri kimi təsnif edilən əməl və əməllerin mövcudluğunu beynəlxalq hüquqi proseslərin başlanması üçün əsas yaradır. Lakin təessüf ki, beynəlxalq hüquq-mühafizə mexanizmləri bəzən siyasi tezyiqlər və geosiyasi balanslar səbəbindən lazımi sürət və qətiyyətlə işə düşmür. Bu işə ədalətin bərpası üçün beynəlxalq birlikdən daha feal və prinsipial mövqə tələb edir.

Mənəvi aspektə gəldikdə isə Ermənistanın hərbi-siyasi rəhbərliyinin həyata keçirdiyi hərəkətlər təkcə hüquqi deyil, həm də dərin etik-siyasi təqsirdir. Uşaqların, qadınların, yaşılı insanların hədəfa alınması, şəhərlərin, kəndlərin dağındılmasına insanlıq dəyərlərinə qarşı yönələn ağır cinayətdir. Bu kimi faktlar həmin cəmiyyətin

uzun müddət formalasmış revanşist və irqic ideologiyasının nəticəsi kimi qiymətləndirilmeli, amma eyni zamanda, kollektiv günahlandırmadan uzaqlaşaraq mesul şəxslərin və strukturların fərdi məsuliyyətinin müəyyənləşdirilməsi tələb edilməlidir.

Azərbaycan xalqının bu ağır sınaq sırasında göstərdiyi həmrəyliyə də ayrıca diqqət yetirmək lazımdır. Dinc sakinlərin qarşılaşdığı terror və zorakılıq cəmiyyətimizdə ruh düşkünlüyü yaratmadı; eksinə, bu hadisələr milli birlik və vətənpərvərlik duyğusunu daha da gücləndirdi. Hər bir zərərçəkən ailəyə yardım göstərilməsi, yaraların sağalılması, həmcinin döyüş zamanı vətəndaşların hüquqlarının müdafiəsi üçün mövcud dövlət mexanizmlərinin işləməsi və beynəlxalq platformalarda hadisələrin dəqiq, fakt-

tlara əsaslanan şəkildə təqdim edilməsi Azərbaycanın haqq davasının möhkəmləməsinə xidmet etdi.

Nəticə etibarilə müharibə dövründə dinc əhaliyə qarşı tərədilən cinayətlər tekçə Azərbaycan üçün deyil, bütün bəşəriyyət üçün ciddi xəberdarlıqdır. Azərbaycanın mövqeyi isə aydın: sülh ədalət üzərində qurula bilər və ədalətin bərpası cinayətkarlarının layiqli cəzalarını alması ilə mümkündür. Bu tələb yalnız bir xalqın yox, ümumbaşarı dəyərlərin tələbidir və gelecek nəsillər üçün ibret dərsi rolunu oynayacaq.

Nigar Orucova